

LIETUVOS RESPUBLIKOS MUZIEJŲ ĮSTATYMAS

1995 m. birželio 8 d. Nr. I-930
Vilnius

Šis įstatymas apibūdina Lietuvos Respublikos muziejų fondą, nustato Lietuvos muziejų sistemą, muziejų steigimo ir likvidavimo tvarką, muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą, finansavimą ir valdymą.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Muziejus, muziejinė vertybė ir rinkinys

Muziejus – tai visuomenei tarnaujanti ir jos bei gamtos raidą atspindinti vieša, pastovi, šio įstatymo nustatyta tvarka įregistruota kultūros įstaiga, kurios svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus.

Muziejui įstatymų nustatyta tvarka gali būti suteiktas mokslo įstaigos statusas.

Muziejinė vertybė – archeologiniu, istoriniu, meniniu, etniniu, religiniu, mokslo, memorialiniu arba kitokiu kultūros požiūriu vertingas daiktas, muziejų kaupimo, saugojimo, tyrimo ir eksponavimo objektas.

Rinkinys – bendrais požymiais susietos ir susistemintos muziejinės vertybės.

2 straipsnis. Muziejų veiklos teisinis reguliavimas

Lietuvos muziejai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Kultūros ministerijos teisės aktais, muziejaus statutu, taip pat tarptautinėmis konvencijomis ir tarptautinėmis sutartimis.

Kiekvienas muziejus, nesvarbu, ar jis turi juridinio asmens teises, veikia pagal steigėjo patvirtintą muziejaus statutą.

3 straipsnis. Muziejaus funkcijos

Pagrindinės muziejaus funkcijos:

1) kaupti muziejines vertybes, papildyti jomis jau esančius ir formuoti naujus muziejaus rinkinius, kultūros ministro nustatyta tvarka priimti archeologinių kasinėjimų metu rastus radinius;

2) užtikrinti sukauptų muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą bei muziejinių vertybių prieinamumą visuomenei;

3) tyrinėti, klasifikuoti muziejines vertybes bei rinkinius ir jų atspindimus visuomenės bei gamtos raidos procesus;

4) konservuoti, restauruoti muziejines vertybes;

5) supažindinti visuomenę su muziejinėmis vertybėmis bei jų rinkiniais: rengti nuolatinės ir laikinos ekspozicijas, parodas, publikuoti mokslinių tyrinėjimų rezultatus, muziejinių vertybių katalogus, rengti muziejų populiarinančius leidinius, dirbti šviečiamąjį darbą.

Valstybiniai muziejai Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka teikia pagalbą kultūros kilnojamojų vertybių savininkams ir nevalstybiniams muziejams.

4 straipsnis. Muziejaus teisės

Neturinčio juridinio asmens teisių muziejaus teises ir pareigas nustato steigėjo patvirtintas statutas.

Muziejus, turintis juridinio asmens teises, gali:

1) turėti einamąsias nacionalinės ir užsienio valiutos sąskaitas viename iš Lietuvos Respublikoje pasirinktų bankų, taip pat steigėjui leidus – po vieną užsienio valiutos sąskaitą bet kurioje užsienio valstybėje;

2) steigėjui leidus steigti filialus, turinčius savo atskirą buveinę ir galinčius steigėjo leidimu turėti einamąją sąskaitą;

3) muziejaus statute nustatyta tvarka valdyti jam priskirtą turtą, juo naudotis ir disponuoti;

4) sudaryti sutartis, priimti įsipareigojimus; steigėjui leidus sudaryti sutartis, susijusias su muziejaus turto panaudojimu;

5) nustatyti savo vidaus struktūrą;

6) steigėjui leidus steigti fondus bei personalines įmones;

7) nustatyti savo teikiamų paslaugų kainas, jei jų nenustato muziejaus steigėjas;

8) atsiskaityti už pateiktas prekes, atliktus darbus bei paslaugas bet kuria sutarta forma, neprieštaraujančia Lietuvos Respublikos įstatymams ir kitiems teisės aktams;

9) jungtis į muziejų asociacijas;

10) turėti kitų šio įstatymo nenustatytų civilinių teisių ir pareigų, jeigu jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymams.

5 straipsnis. Lietuvos Respublikos muziejų fondas

Lietuvos Respublikos muziejų fondą sudaro Lietuvoje esančių muziejų rinkiniai, taip pat Lietuvai priklausančios muziejinės vertybės, esančios kitose valstybėse.

Valstybinių muziejų fondas yra valstybinė nuosavybė. Šio fondo muziejinės vertybės ankstesniems savininkams negrąžinamos.

Muziejų fondo rinkiniai skirstomi į pagrindinį ir pagalbinių fondus.

Pagrindinį muziejų fondą sudaro muziejinės vertybės, turinčios išliekamąją vertę. Pagrindiniame fonde gali būti išskirti fondai, kuriems reikia specialios apskaitos ir apsaugos.

Pagalbinių fondą sudaro muziejinės vertybės, neturinčios išliekamosios vertės, taip pat objektai, naudojami parodoms ir ekspozicijoms apipavidalinti, informacijos, mokymo, demonstravimo ir kitiems panašiams tikslams.

Iš pagrindinio fondo neprofilinių, dubletinių ir pagalbinių fondo vertybių muziejuje gali būti suformuotas mainų fondas.

Muziejinių vertybių priskyrimo pagrindiniam, pagalbiniam ir mainų fondams, jų naudojimo, apskaitos ir saugojimo tvarką nustato kultūros ministro patvirtinti Lietuvos Respublikos muziejų fondo nuostatai, privalomi visiems Lietuvos Respublikoje veikiantiems muziejams.

Muziejus Lietuvos Respublikos muziejų fondo nuostatų nustatyta tvarka gali deponuoti jam priklausančias vertybes fiziniams ir juridiniams asmenims, jei jie užtikrina vertybių apsaugą ir tinkamas jų saugojimo sąlygas. Deponavimo laikas ir kitos sąlygos nurodomos deponavimo akte.

6 straipsnis. Muziejaus rinkinių viešumas

Muziejinės vertybės ekspozicijose ir parodų salėse yra prieinamos visuomenei. Ekspozicijų lankymo, muziejaus rinkinių tyrinėjimo, reprodukovimo ir publikavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos muziejų fondo nuostatai.

Muziejaus darbuotojai perduoti arba viešai skelbti informaciją apie ne muziejuje esančias privačias kolekcijas arba vertybes, su kuriomis jie susiduria atlikdami savo tarnybines pareigas, gali tik šių vertybių savininkams leidus (išskyrus atvejus, kuriuos nustato Lietuvos Respublikos įstatymai).

7 straipsnis. Atsakomybė už Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pažeidimus

Pareigūnai ir kiti asmenys, pažeidę Lietuvos Respublikos muziejų įstatymą, traukiami atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka.

Muziejaus darbuotojai ir kiti asmenys, dėl kurių kaltės dingę, buvo pagrobti, sunaikinti ar sužaloti muziejinės vertybės, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Muziejaus reikalavimams grąžinti neteisėtai juridinių arba fizinių asmenų valdomas muziejinės vertybes ieškininė senatis netaikoma.

II. MUZIEJŲ SISTEMA. MUZIEJŲ STEIGIMO, REGISTRAVIMO, REORGANIZAVIMO IR LIKVIDAVIMO TVARKA

8 straipsnis. Muziejų sistema

Lietuvos Respublikos muziejų sistemą sudaro valstybiniai ir nevalstybiniai muziejai.

9 straipsnis. Valstybiniai muziejai, valstybinių muziejų steigimas

Valstybiniai muziejai – tai muziejai, kurių steigėjai yra valstybės valdymo institucijos, savivaldybės bei kitos valstybinės įmonės, įstaigos ir organizacijos.

Pagal rinkinių svarbą, muziejaus veiklą, steigimo tvarką ir finansavimo šaltinius valstybiniai muziejai skirstomi į nacionalinius, respublikinius, apskrities, vietinius ir žinybinius. Valstybinių muziejų funkcijas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinti Valstybinio muziejaus nuostatai.

Nacionalinius muziejus steigia Kultūros ministerija. Sprendimą dėl nacionalinio muziejaus steigimo arba muziejaus reorganizavimo į nacionalinį muziejų priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė kultūros ministro teikimu.

Respublikinius muziejus steigia Kultūros ministerija bei kitos valstybės valdymo institucijos.

Apskrities muziejus steigia apskričių valdytojai.

Vietinius muziejus steigia savivaldybės.

Žinybinius muziejus steigia valstybės ir savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos.

10 straipsnis. Nevalstybiniai muziejai, nevalstybinių muziejų steigimas

Nevalstybinius muziejus steigia nevalstybinės įmonės, įstaigos, organizacijos, taip pat politinės, religinės ir visuomeninės organizacijos, visuomeniniai judėjimai bei fiziniai asmenys.

11 straipsnis. Muziejų registravimas

Visi muziejai registruojami Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Kultūros įstaigų registro nuostatų nustatyta tvarka.

12 straipsnis. Muziejų reorganizavimas

Valstybinio muziejaus steigėjas, norėdamas reorganizuoti muziejų, turi parengti jo reorganizavimo projektą ir prieš 1 mėnesį iki sprendimo apie muziejaus reorganizavimą priėmimo dienos pateikti jį Kultūros ministerijai ir gauti jos leidimą reorganizuoti. Reorganizavimo projekte turi būti nurodytas muziejaus pavadinimas, adresas, reorganizavimo būdas, tikslas, terminas, reorganizavimo pagrindimas, turto įvertinimas, prievolių perėmimas ir jų terminai, reorganizuojamo bei reorganizuoto muziejaus uždaviniai ir funkcijos bei išsami informacija apie muziejinių vertybių paskirstymą. Prie reorganizavimo projekto turi būti pateiktas po reorganizavimo veikiančio muziejaus statuto projektas.

Kultūros ministerija per 2 savaites nuo kreipimosi gavimo dienos turi priimti sprendimą dėl muziejaus reorganizavimo. Kultūros ministerijos atsakymą leisti reorganizuoti muziejų steigėjas turi teisę apskusti teismui.

13 straipsnis. Muziejų likvidavimas

Valstybinių muziejų steigėjai, norėdami likviduoti muziejų, turi parengti jo likvidavimo projektą ir prieš 1,5 mėnesio iki sprendimo apie muziejaus likvidavimą priėmimo dienos pateikti jį Kultūros ministerijai ir gauti jos leidimą likviduoti. Likvidavimo projekte turi būti nurodytas

muziejaus pavadinimas, adresas, likvidavimo terminas, likvidavimo pagrindimas, turto įvertinimas, išsami informacija apie numatomą muziejinių vertybių ir kitokio turto panaudojimą.

Kultūros ministerija per 1 mėnesį nuo kreipimosi gavimo dienos turi priimti sprendimą dėl muziejaus likvidavimo. Kultūros ministerijos atsisakymą leisti likviduoti muziejų steigėjas turi teisę apskųsti teismui.

Steigėjas, gavęs Kultūros ministerijos sutikimą likviduoti muziejų, turi sudaryti komisiją likviduojamo muziejaus rinkinių panaudojimo klausimams spręsti. Į komisiją turi būti įtraukti Kultūros ministerijos ir likviduojamo muziejaus atstovai.

Likviduojamo valstybinio muziejaus muziejinės vertybės gali būti perduotos tik kitiems valstybiniams muziejams.

Jei likviduojama valstybės institucija, turinti žinybinį muziejų, šis muziejus likviduojamas arba reorganizuojamas pagal šio įstatymo 11 ir 12 straipsnių reikalavimus.

Nevalstybiniai muziejai likviduojami steigėjo sprendimu, prieš 1 mėnesį apie tai pranešus Kultūros ministerijai. Likviduojamo nevalstybinio muziejaus muziejinių vertybių panaudojimo klausimus sprendžia steigėjas. Įsigyti parduodamas likviduojamo nevalstybinio muziejaus muziejines vertybes pirmumo teisę turi valstybiniai muziejai.

14 straipsnis. Muziejaus turtas, muziejaus steigėjo pareigos ir atsakomybė

Muziejaus turtą gali sudaryti muziejinės vertybės, pastatai ir patalpos, kitos pagrindinės priemonės, kilnojamasis turtas, finansiniai išteklių ir kitas su muziejaus veikla susijęs turtas. Valstybiniai muziejai jiems priskirtą turtą valdo ir juo naudojasi neatlygintinai, privalo jį tausoti bei saugoti.

Nacionalinių, respublikinių ir apskričių muziejų nuomojami pastatai ir patalpos yra šių muziejų balansuose.

Valstybinių muziejų pastatai ir patalpos neprivatizuojamos.

Muziejaus steigėjas kontroliuoja muziejaus veiklą, atsako už tai, kad jis turėtų reikiamų lėšų, kvalifikuotų specialistų, materialinę bazę bei tinkamas muziejaus funkcijoms atlikti patalpas.

III. MUZIEJINIŲ VERTYBIŲ APSAUGOS UŽTIKRINIMAS IR JŲ RESTAURAVIMAS

15 straipsnis. Muziejinių vertybių apsauga ir apsaugos kontrolė

Muziejus privalo užtikrinti muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą. Muziejinės vertybės turi būti saugomos bei eksponuojamos tinkamai įrengtose patalpose, pritaikytuose balduose, esant reikiamam temperatūros ir drėgmės režimui.

Muziejų fondo apskaitos, saugojimo, restauravimo ir naudojimo tvarką bei saugojimo sąlygas nustato Lietuvos Respublikos muziejų fondo nuostatai.

Tikrinti muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą muziejuose turi teisę muziejaus steigėjas, Kultūros ministerija ir kitos įstatymų įgaliotos kontrolės institucijos.

16 straipsnis. Muziejinių vertybių restauravimas

Lietuvos Respublikos muziejų fondo vertybės gali būti restauruojamos muziejuose, kurių statute numatyta restauravimo funkcija, bei institucijose, turinčiose Kultūros ministerijos išduotą licenciją restauruoti kultūros vertybes.

Restauruoti muziejines vertybes turi teisę restauratoriai (asmenys, turintys Kultūros ministerijos suteiktą restauratoriaus kvalifikaciją), taip pat restauratorių vadovaujami asmenys.

17 straipsnis. Valstybinio muziejaus išskeldinimas iš užimamų patalpų

Kultūros ministerijai leidus valstybinį muziejų galima išskeldinti iš užimamų patalpų tik į geresnes, muziejaus funkcijoms atlikti tinkamas patalpas.

IV. MUZIEJŲ FINANSAVIMAS

18 straipsnis. Muziejų finansavimas

Nacionaliniai muziejai finansuojami iš Lietuvos valstybės biudžeto. Nacionaliniam muziejui išlaikyti skiriama suma nurodoma Lietuvos valstybės biudžete atskira eilute.

Respublikiniai, apskričių, vietiniai, žinybiniai ir nevalstybiniai muziejai finansuojami iš steigėjo lėšų.

Valstybinės muziejų plėtojimo, muziejinių vertybių restauravimo bei mokslinio tyrimo programos finansuojamos iš valstybės biudžeto per Kultūros ministeriją.

19 straipsnis. Muziejaus pajamos

Muziejaus pajamas sudaro steigėjo asignavimai, įplaukos už parduotus bilietus ir ekskursijoms teikiamas paslaugas, mokamas paslaugas, kurių sąrašą nustato kultūros ministras, leidybos veiklą, fizinių ir juridinių asmenų aukos, tikslinės subsidijos ir kitos lėšos.

Muziejaus pajamos neapmokestinamos.

V. MUZIEJŲ VEIKLOS REGULIAVIMAS**20 straipsnis. Kultūros ministerijos kompetencija muziejų veiklos reguliavimo srityje**

Įgaliota Lietuvos Respublikos muziejų valstybinio reguliavimo institucija yra Kultūros ministerija, kuri:

- 1) nustato Lietuvos valstybinių muziejų plėtotės strategiją, rengia ir finansuoja ją įgyvendinančias programas;
- 2) steigia, reorganizuoja, likviduoja, finansuoja ir kontroliuoja pavaldžius muziejus;
- 3) registruoja Lietuvos muziejus;
- 4) rengia muziejų veiklą reglamentuojančius dokumentus;
- 5) koordinuoja Lietuvos muziejų veiklą, jų dalyvavimą tarpvalstybinėse muziejininkystės programose;
- 6) tikrina muziejinių vertybių apsaugą ir apskaitą muziejuose;
- 7) finansuoja Lietuvos kultūrai svarbias muziejų veiklos, restauravimo ir mokslinių tyrimų programas;
- 8) skiria ir atleidžia pavaldžių muziejų vadovus ir vyriausiuosius fondų saugotojus, raštu derina valstybinių muziejų vadovų ir vyriausiųjų fondų saugotojų skyrimą ir atleidimą;
- 9) rūpinasi muziejininkų ir restauratorių rengimu, jų kvalifikacijos kėlimu ir perkvalifikavimu.

21 straipsnis. Apskritis valdytojo kompetencija muziejų veiklos reguliavimo srityje

Apskritis valdytojas pagal savo kompetenciją:

- 1) steigia, finansuoja ir kontroliuoja apskrities muziejus;
- 2) skiria ir atleidžia apskrities muziejaus vadovą ir vyriausiąjį fondų saugotoją, gavęs Kultūros ministerijos raštišką sutikimą;
- 3) reorganizuoja ir likviduoja apskrities muziejų, gavęs Kultūros ministerijos raštišką sutikimą;
- 4) esant bendram susitarimui, kooperuoja apskrities teritorijoje esančių savivaldybių lėšas bendroms muziejų programoms finansuoti.

22 straipsnis. Savivaldybės kompetencija muziejų veiklos reguliavimo srityje

Savivaldybė pagal savo kompetenciją:

- 1) steigia vietinius muziejus, formuoja pavaldžių muziejų tinklo struktūrą ir nustato jo plėtotę;
- 2) finansuoja ir kontroliuoja pavaldžius muziejus, rūpinasi jų materialine baze;

- 3) skiria ir atleidžia pavaldžių muziejų vadovus ir vyriausiuosius fondų saugotojus, gavusi Kultūros ministerijos raštišką sutikimą;
- 4) reorganizuoja ir likviduoja pavaldžius muziejus, gavusi Kultūros ministerijos raštišką sutikimą;
- 5) koordinuoja jos teritorijoje veikiančių vietinių ir nevalstybinių muziejų veiklą;
- 6) finansuoja kultūrai svarbias muziejų veiklos programas.

23 straipsnis. Muziejaus valdymas

Muziejus yra tiesiogiai pavaldus steigėjui.

Valstybinio muziejaus valdymo sistemą, savivaldos institucijas, jų sudarymo tvarką ir kompetenciją nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinti Valstybinio muziejaus nuostatai.

VI. MUZIEJŲ BENDRADARBIAVIMAS IR TARPTAUTINĖS SUTARTYS

24 straipsnis. Muziejų bendradarbiavimas

Lietuvos Respublikos muziejai bendrai veiklai gali jungtis į muziejų asociacijas, turi teisę užmegzti tiesioginius ryšius su muziejais kitose valstybėse, stoti į tarptautines muziejų asociacijas ir dalyvauti jų veikloje.

25 straipsnis. Tarptautinės sutartys

Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatytos kitokios taisyklės negu Lietuvos Respublikos muziejų įstatyme, taikomos tarptautinės sutarties taisyklės.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS